

BÁBA BARBARA

Debreceni Egyetem, Magyar Nyelvtudományi Tanszék
babab@mnytud.arts.unideb.hu

A magyar tulajdonnevek viselkedése nyelvészeti interdiszciplínák tükrében¹

The approach applied in different fields of linguistics may well serve as a useful starting point or addition also in onomastics. The results achieved in other fields of linguistic research may namely help us clarify certain controversial issues, such as the problematic distinction between common and proper names, which can be eliminated with the help of the prototype theory of cognitive linguistics. The results of psycholinguistics are highly relevant to onomastic research: for instance, the differences in the mental representation of common versus proper names examined by psycholinguistics may provide us valuable information as well. This assumption has been reinforced by psycholinguistic research on several occasions. A well-known phenomenon in support of the above is the fact that in the Hungarian language in some cases the suffixation of proper and common names differs.

1. A névtudomány számára is eredményesen hasznosítható kiindulópont lehet a nyelvészet más területeire (a kognitív nyelvészetre, a pszicholingvisztikára, a pragmatikára, illetve a szociolingvisztikára) jellemző szemléletmód. Segítségünkre lehetnek ugyanis az innen származó eredmények bizonyos vitás kérdések megítélésében: a kognitív nyelvészet prototípuselmélete például képes bizonyos mértékben eliminálni a névtan számára igen fontos kérdés, a tulajdonnevek és köznevek elkülönítésének problémáját: Reszegi Katalin megállapítja, hogy a szófaji osztályok az elménkben nem tekinthetők kategorikusnak, sokkal inkább a prototípuselv alapján rendeződnek (2009: 11). A névtani kutatások ugyanakkor a pszicholingvisztikai eredményeket sem nélkülözhetik ezen a területen: hasznos információkhoz juthatunk pszicholingvisztikai szemszögből is a köznevek és a tulajdonnevek eltérő mentális reprezentációját illetően. A tulajdonnevek eltérő mentális reprezentációjának ugyancsak több bizonyítékát tárták fel a leíró grammatikai kutatások. Ilyen közismert jelenség például az, hogy a magyarban a nevek és a közszavak bizonyos esetekben másként toldalékolódnak. Jelen tanulmány

¹ A publikáció/prezentáció/poszter elkészítését a TÁMOP 4.2.1./B-09/1/KONV-2010-0007 számú projekt támogatta.

A projekt az Új Magyarország Fejlesztési Terven keresztül az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

mindezek fényében interdiszciplináris helyzetelemzésre vállalkozik arra vonatkozólag, hogy miként viselkednek a tulajdonnevek (magyar) leíró grammatikai, névtudományi, szociolingvisztikai, neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai szempontból.

2. Pszicholingvisztikai aspektusból például érdemes figyelmet fordítanunk a fokozott mértékű megakadási jelenségekre, nyelvbotlásokra, illetve előhívási nehézségekre (vö. Reszegi, 2009: 12, Huszár 2005: 93–4), ezek ugyanis a tulajdonnevek speciális szemantikai szerkezetével állhatnak összefüggésben. Az öregedés és a lexikális hozzáférés például, úgy tűnik, speciális összefüggést mutat a tulajdonnevek esetében. Az idősek körében, mind a TOT-jelenség természetes körülmények közötti vizsgálatokor, mind laboratóriumi körülmények között végzett elemzések alkalmával nagyobb nehézséget jelentett a tulajdonnevek felidézése a köznevekéhez képest. Természetszerűleg leginkább azon személyek nevének előhívása okozott gondot, akikkel az idősek ritkán kerültek kapcsolatba (Bóna, 2010: 333, vö. még Evrard, 2002: 174–9, Horváth, 2006, Bóna, 2011). Nem mellőzhetjük ugyanakkor a tulajdonnevek és a köznevek eltérő mentális hozzáférését érintő kutatásokat sem. A lexikális hozzáférés folyamata a beszédprodukciónban a szükséges lexikai egység megtalálását jelenti; a beszédmegértésben pedig ez az a műveletsorozat, amelynek eredményeképpen a hallott szót megfeleltetjük a lexikonban kódolt s az elhangzottal fonetikai, fonológiai, morfológiai és szemantikai tekintetben azonos hangsornak (Gósy, 1998: 190). A lexikális hozzáférést befolyásoló kritériumok között általában az akusztikai és fonetikai sajátosságokat, a fonológiai ismérveket, a kontextus hatását, az előfeltevéseket és a gyakoriságot említhetjük meg (Gósy, 1998: 191, 1999, 2000: 410). A lexikális hozzáférés kapcsán a beszédpercepcióra vonatkozó elméletek egy része azt állítja, hogy a folyamat két szakaszra bontható: a lexikális szelekcióra és a fonológiai kódolásra. A lexikális szelekció a kívánt lexikai egység kiválasztása az alternatívák ezreiből, míg a fonológiai kódolás a kiválasztott egység fonetikai formájának a lexikonban tárolt fonológiai reprezentánsával való összevetése. Számos kutatás foglal azonban amellet állást, hogy a két folyamat egymástól nem függetleníthető, és működésük során átfedéseket tapasztalhatunk (Szalai, 1996: 81). Michelle Jordan, Allen Montgomery és Hiram McDade egyaránt úgy vélik, hogy a köznevekkel kapcsolatos beszédprodukciónal ellentétben a tulajdonnevek produkciójáról feltételezhető, hogy az egy szakaszból álló esemény, ami átlépi a szemantikai reprezentációt, és közvetlenül éri el a fonológiai információt (2008). A beszédpercepción során végbemenő, a lexikális hozzáférési folyamatokra vonatkozó moduláris elméletek közül Morton logogén teóriája emelkedik ki

(1969: 165–78), mely szerint a mentális lexikonban minden szótári egység egy bizonyos emlékezeti helyen tárolódik. Ez az emlékezeti hely a logogén, amely tartalmazza a szótári egységre vonatkozó összes információt: fonológiai, szemantikai stb. információkat egyaránt. A logogén tartalmaz egy számlálókészüléket is, amely beszédfeldolgozás közben számolja a szóval kapcsolatban beérkező információkat, vagyis a logogén a bejövő jelhez hasonlítja magát. Ezzel szemben például a Marslen-Wilson-féle cohort elmélet (1989: 3–25) úgy tartja, hogy a szófelismerés kezdetén a feldolgozó rendszer megállapítja, milyen szegmentummal kezdődik a szó, s ezután valamennyi így kezdődő szó aktivizálódik a mentális lexikonban: ezeknek a szavaknak a csoportja a *cohort* ('csapat'). A felismerés előrehaladtával ez a csapat egyre kisebb számú tagra redukálódik, mivel egyre szűkül a lehetséges befejezések köre. Amikor a csapat egytagúvá válik, megtörténik a szó felismerése (Szalai, 1996: 81). A konnekcionista modellek közül a kontextus hatását is magyarázni tudó TRACE-modellt kell megemlítenünk, melynek éppen a kontextus fontossága szempontjából lehet nagy szerepe a tulajdonnevek percepciójának magyarázatában. Az elméleti megközelítések közötti választás azonban empirikus alapon, a megfigyelések által lehetséges. A mentális lexikon működésére, a lexikális hozzáférés sajátosságaira tehát a tulajdonnevek kapcsán – csakúgy, mint más mentális folyamatok esetében – csak a megfigyelt jelenségekből, jelen esetben a nyelvi viselkedés alapján próbálhatunk meg következtetni (vö. Reszegi, 2009: 7).

3.1. Szintén a köznevek és a tulajdonnevek eltérő mentális reprezentációját támogatják az olyan közismert grammatikai jelenségek, mint például az, hogy a magyarban a nevek és a közszavak bizonyos esetekben másként toldalékolódnak. Név kontextusban ugyanis többnyire nem különülnek el egymástól a szabályos és kivételes töosztályok: a tulajdonnevek tövét igyekszünk egyalakúnak venni akkor is, ha nem tulajdonnévi homonimájuk alakváltoztató tövű (Rácz, 1981: 56, Lukács, 2001: 143, vö. még Reszegi, 2009: 11, Tompa, 1972: 397). A jelenség elsősorban a személyneveket érinti (pl. *Verébet, Bokort*), de kiterjed a földrajzi nevek (pl. *Dobogókőn, de Hegyeshalmon!, Garda-tón, de Velencei-tavon*), illetve a címek körére is (pl. *Új tükört, Élő szobort, Aranyszamárt*). Másrészt a tulajdonnévi, mássalhangzós végű egyalakú tövek többnyire a középzárt töre jellemző kötőhangzóval veszik föl egyes számban a tárgyragot és a többesjelet, akkor is, ha köznévi megfelelőjük *a/e*-vel jár (*Miatyánkot, és nem Miatyánkat; Szilárdot, és nem Szilárdat*) (Tompa, 1972: 397). A *Hatvant, Sárvárt, Kolozsvárt* típusú alakok létét pedig az magyarázza, hogy a középzárt *o/ë, ö*-nek (többé-kevésbé meghatározható tövégi mássalhangzók, mássalhangzó-csoportok után) a tárgyrag előtt zérus morféma felel meg (Tompa, 1972: 398). Meg kell jegyeznünk ugyanakkor, hogy ilyenfajta eltérő viselkedésmód a toldalékolás során akkor is megjelenhet, ha nem tulajdonnév-köznév jelentéskülönbségről

van szó (*tetű: tetűt ~ tetvet*) (Barabás, *et al.*, 1977: 145). A magyar nyelvben bizonyos köznevek (*apa, anya*) tulajdonnévként való használatát, s így átmeneti jellegét bizonyítja a toldalék változatlan tőhöz kapcsolódása: (Barabás, *et al.*, 1977: 144):

- a.) *Básti Lajos apája A két Bolyaiban...*
- b.) *Sulyok Mária anyája A köszívű ember fiaiban...*
- c.) *A világ legjobb anyája/apája...*
- d.) *Az állatvilág egy meglepően gyengéd anyája...*

Rácz Endre véleménye szerint a tulajdonnevek egyedi voltának kiemelését szolgálja az, hogy szótári alakjuk a ragozás során is világosan fölismerhető (Rácz, 1981: 56). Az eredeti alak megtartását ugyanakkor a köznevektől való elkülönülés igénye is motiválhatja, hiszen azokat a lexémákat, melyeknek nincs közszói értelme, jóval névszerűbbnek érezzük (Várnai, 2005: 86). Hozzá kell tennünk ugyanakkor, hogy ez utóbbi megállapítás mindössze intuíció, melyet bár a szakirodalom gyakran említ, igazolása mindeztáig nem történt meg.

Barabás András, Kálmán C. György és Nádasdy Ádám felveti annak a lehetőségét, hogy a *-k* többesjel szintén fontos szerepet játszhat a tulajdonnevek izolálásában (1977: 145). Mivel a tulajdonnevek térben és időben meghatározott dologra vagy személyre utalnak, logikusnak tűnhet, hogy nem lehet többesszámuk. Az általuk idézett mondatokkal azonban megcáfolják ennek lehetőségét:

- a.) *Az asztalon hevert a reggeli lap.*
- b.) *Az asztalon heverték a reggeli lapok.*

Mindkét mondatban lehet ugyanis *a reggeli lap* 'újságcím' vagy 'reggel kapható lap' jelentésű is.

3.2. Hegedűs Attila is úgy véli, hogy a magyar nyelvben nyelvi, grammatikai kritériumok, például a névelőhasználat alapján dől el, hogy adott lexéma adott megnyilatkozásban tulajdonnévként vagy köznévként értelmezhető (Hegedűs 2001: 144). Úgy tűnik azonban, hogy a névelő nem pusztán a magyar nyelvre vonatkozólag tölt be fontos szerepet a tulajdonnevek és a köznevek elkülönítésében. A tulajdonnévi és a köznévi elkülönítés fontos kritériuma Van Langendonck szerint is a határozott névelő használata, a névelő személynév előtti megjelenése pedig akkor következhet be, ha valamiféle dehumanizáció zajlott le (1995: 486). J. Soltész Katalin megállapítja, hogy a magyar nyelvben bizonyos névfajok előtt szükséges a határozott névelő használata (például hegy- és víznevek, utcanevek, csillagnevek, intézménynevek esetében, vö. 1968: 397–8), más esetekben fakultatív (pl. állatneveknél), illetve alapértelmezett esetben nem használunk névelőt (például személyneveknél).

A névelő megléte vagy hiánya releváns lehet a név denotátumának megállapításában például a következő megnyilatkozások esetében:

- a.) *Péterrel megyünk át a szigetre.*
- b.) *A Péterrel megyünk át a szigetre.*

Péteren megyünk át a szigetre.

A névelő szintén tulajdonnév-típust megkülönböztető szerepet kap a következő mondatok esetében:

- a.) *Láttad Moszkvát?*
- b.) *Láttad a Moszkvát?* (=szállodát, folyót stb.)
- c.) *Ötkor a Moszkván!* (ti. a téren)

Barabás András, Kálmán C. György és Nádasy Ádám szerint viszont a határozott névelő megléte vagy hiánya nem lehet a tulajdonnév egyedüli és egyértelmű jelölője (1977: 146). Az alábbi mondatokban ugyanis a szintaktikai környezet szintén hozzájárul ahhoz, hogy tulajdonnévként vagy köznévként értelmezzük-e a *virág* szót:

- a.) *Láttad a virágot?*
- b.) *Láttál virágot?*
- c.) *Láttad Virágot?*

Bizonyos köznevek (például az *anya, apa*) átmeneti jellegét bizonyítja, hogy ezek előtt a személynevekhez hasonlóan többnyire nem használunk névelőt.

3.3. A tulajdonnevek azáltal, hogy meghatározott egyedi létezőt jelölnek, mondatrészként ugyancsak másként viselkednek, mint az általános fogalmi tartalmat jelölő köznevek. Alanyként minden megkötés nélkül állhat köznév és tulajdonnév, például:

- a.) *Kertek alatt faragnak az ácsok.*
- b.) *Áll Buda még.*

Állítmányként, tárgyként és jelzőként azonban a köznév csak akkor töltheti be ugyanazt a funkciót, mint a tulajdonnév, ha valamilyen nyelvi eszközzel, például határozott névelővel határozottá tettük. A tulajdonnév például állítmányként azonosító alany–állítmányi viszonyban szerepelhet, a köznevek azonban ugyanebben a funkcióban csak határozott névelővel állhatnak:

- a.) *Ez a város Budapest.*
- b.) *Péter az áruló.*

Tárgyként a tulajdonnév határozott tárgy, s a köznév szintén a névelő segítségével töltheti be ugyanezt a szerepet.

- a.) *Ismerd meg Budapestet!*
- b.) *Olvasom a könyvet.*

Értelmező szerepben ugyancsak ezzel a különbséggel szembesülünk:

- a.) *Erre járt a költő, Petőfi.*
- b.) *Anna, a leánya, varrni tanul.*

(Bachát 1981: 50–4, vö. még Barabás, *et al.*, 1977: 146).

4. A tulajdonnevek és köznevek eltérő nyelvi viselkedésének vizsgálatát mindemellett az idegrendszeri reprezentációval kapcsolatos kutatások eredményei egészíthetik ki, illetve magyarázhatják sok esetben. Ezek a vizsgálatok természetesen nem csupán a magyar nyelvre vonatkozó eredményeket tükrözik. Az agykérgi területek pontos élettani szerepének

élettani szerepének megállapítására már a 40-es évek óta történtek kísérletek, s napjainkra a neurolingvisztikai kutatások egyre többet tudnak arról mondani, hogy az agy működése és a beszédértés, valamint a beszédprodukciónak között milyen összefüggések állnak fenn (Bodnár, 2007: 129). Egyes neurolingvisztikai kutatások úgy tartják, hogy a közzavak és a tulajdonnevek más területen őrződnek az agyban, a konkrét és absztrakt főnevek főként a bal agyféltekében, míg a tulajdonnevek nagy része a jobb agyféltekében (Huszár, 2005: 91, Muller–Bovet, 2002, Van Lancker–Ohnesorge, 2002). Finomabb felosztások létjogosultságát támasztják alá azok a leírások, melyek szerint vannak sérülések, amelyek olykor csak a tulajdonneveket, máskor az absztrakt főneveket, megint máskor a konkrét főnevek csoportját érintik (Bodnár, 2007: 127). Egyes kutatások alapján a tulajdonnevek a jobb agyfélteke asszociációs területeire lokalizálhatók, de befolyásolja a tulajdonnevek feldolgozásának helyét az is, hogy ismert vagy ismeretlen tulajdonnévről van-e szó (Van Lancker–Ohnesorge 2002: 122, 129, vö. még Hajdú 2003: 7, Grossmann, M., *et al.*, 1986: 114–25, Damasio, A. R., *et al.*, 1991: 4, Damasio, A. R.–Tranel, D., 1992: 193–200).

5. A tulajdonnevek és a köznevek eltérő mentális reprezentációját illetően a gyermeknyelvi vizsgálatok szintén segítségünkre lehetnek. Szépe György úgy véli, hogy a gyermeknyelv egy bizonyos szakaszában még differenciálatlan a tulajdonnév és a köznévfő (Szépe, 1970: 308). Az egyes szófajok megjelenése közötti különbség a gyermeknyelvben régóta foglalkoztatja a kutatókat. Az eddigi vizsgálatok a magyar nyelvre nézve (szemben például a mandarin vagy a koreai nyelvvel) a főnevek elsőbbségét bizonyítják, a szókincs-elsajátításban tehát egy korai, főneveket használó stádiumot különíthetünk el a magyar nyelvben (Bodnár, 2007: 120–1). A szóasszociációs vizsgálatok szófaji kategóriákat érintő elemzése is azt mutatják, hogy a szabad asszociáció során főnevek jelennek meg legnagyobb számban, aminek alapvetően két oka van. Egyfelől a spontán beszédben a főnévfő a leggyakrabban előforduló szófaj, másfelől pedig az anyanyelv-elsajátítás kezdeti szakaszában ugyancsak ez az uralkodó nyelvtani kategória (Neuberger, 2011: 64).² Arra vonatkozólag azonban, hogy a főnevek osztályán belül a tulajdonnevek vagy a köznevek megjelenését tekinthetjük-e korábbinak, már eltérő nézetekkel találkozunk (a tulajdonnevek főnevekhez való tartozásának problémáját lásd Barabás, *et al.*, 1977: 136–7). Azt mindenesetre tudjuk, hogy „A nyelvelsajátítás első időszakában mind grammatikai, mind szemantikai értelemben véve a prototipikus elem megragadása a jellemző.” (Bodnár, 2007: 122). A kognitív nyelvészet ezzel kapcsolatos elmélete alapján pedig prototipikus főnévfőnek a személyekre és a konkrét tárgyakra utaló főneveket tekinthetjük (Langacker, 1991: 14). Lotman és Uspenszkij megállapítása, mely szerint a személyneveket

² A szóasszociációs vizsgálatok a nyelvelsajátítás kezdeti szakaszában és a későbbiekben egyaránt a tulajdonnevek alacsony jelenlétét mutatják (vö. Neuberger 2008, Lengyel 2008), ennek okai azonban csak további elemzések által kerülhetnek felszínre.

a gyermek először sajátítja el, és utoljára veszíti el a beszéd afáziás leépülése során, szintén a tulajdonnevek elsőbbségére utal (1988: 8)³.

Nancy Katz, Erica Baker és John Macnamara 17–24 hónapos gyerekeket tesztelve próbált választ találni arra a kérdésre, hogy hogyan sajátítják el a gyerekek a közneveket és a tulajdonneveket. Kísérleteik alapján arra a feltételezésre jutottak, hogy a dolgok bizonyos osztályain (mint például az emberek csoportján) belül a gyerekek először egyedeket különítenek el, és aztán tanulják meg a nevüket, míg más osztályokon (mint például a kanalak osztályán) belül nem különböztetnek meg egyedeket, hanem a csoport nevét tanulják meg. Ez a két folyamat teszi lehetővé a gyerekek számára, hogy megtanulják a szintaktikai különbséget a köznevek és a tulajdonnevek között. A feladatot az nehezíti, hogy vannak olyan egyedek, például személyek (például *Mary*), akikre köznévvvel is utalhatunk (például *nő, hölgy* stb.) (Katz, *et al.*, 1974: 469–73).

A gyermeknyelv vizsgálatával az emberi beszéd kialakulásának általános törvényszerűségeire is következtetnek kutatóink. Érthető tehát, hogy a nyelv keletkezését tekintve ugyancsak felvetődik a kérdés a tulajdonnevek és a köznevek elsőbbségét illetően. Fehér Krisztina szerint a tulajdonnevek másodlagosságának tételét Szilády Áron fejtette ki elsőként (1873: 14, Fehér, 2004: 77), de szintén a tulajdonnevek közszoói eredete mellett foglal állást később Gombocz, Szendrey és Terestényi (Gombocz, 1926/1997: 158–9, Szendrey Zs., 1915: 6, Terestényi Cz., 1941: 3, Fehér 2004: 76, vö. még MNyT. 1967/1993: 375). Várnai Judit Szilvia úgy véli, hogy a tulajdonnevek köznévi eredetének feltételezése onnan ered, hogy rengeteg tulajdonnév etimológiája átlátszó (2005: 40). Nicolaisent idézve azonban megállapítja, hogy a szemantikai átlátszóság nem kritériuma a névszerűségnek (1995: 388, Várnai 2005: 86). Hoffmann István úgy véli, hogy szavaink eleve nem lehetnek mások, mint általánosak, s a tulajdonnévi kategória másodlagosságát bizonyítják a gyermeknyelvi vizsgálatok is (1993: 19, vö. még MNyT., 1967/1993: 375). A tulajdonnévi kategória keletkezésével kapcsolatban azonban gyakran felmerülő gondolat, hogy a nyelv elsődleges szavai a legkonkrétabb szavak, köztük a legegységibb denotációval bíró tulajdonnevek (Várnai, 2005: 87). Szilágyi N. Sándor elképzelhetőnek tartja, hogy a személynévi kategória elsődleges a köznévihez képest, mivel a személynévek használata elődeink 100–150 fős csoportjaiban a társas viselkedés hatékonyságát jócskán megnövelhette. Másfelől Szilágyi N. megállapítja, hogy a személynévek a legkevésbé komplex elemek, esetükben még kategorizációt sem végzünk (2000: 109–11, 2004), s a kognitív etológia szerint a hely szintén az emberi gondolkodás alapvető kategóriája (Miklósi, 2005: 53, Reszegi, 2009: 10).

³ Az afáziás betegeknek a tulajdonnevek megértésében és használatában mutatott sajátos nehézségeit jelzi az, hogy a tulajdonnevekkel kapcsolatos rendellenességnek speciális elnevezése van: *prosopagnomia* (Geva, *et al.*, 1997).

6. A tulajdonnevek speciális szemantikai szerkezete alapvetően meghatározza azok mentális reprezentációját, a lexikális hozzáférés mikéntjét és a grammatikai viselkedését. A tulajdonnév konkrét szövegben való megjelenését ugyanis befolyásolja az, hogy a tulajdonnév nem igényel az azonosításhoz viszonyítást, ezzel szemben a köznevek fogalmi lehorgonyzása mindig a szövegben történik (Reszegi, 2009: 11). Jelen tanulmány elsősorban az ezzel járó grammatikai különbségek példáit igyekezett számba venni, azok differenciálása azonban számos ponton kiegészítésre szorul, csakúgy, mint az idegrendszeri és gyermeknyelvi vizsgálatok bemutatott eredményei.

Irodalom

- Bachát L.** (1981) A tulajdonnév mint mondatrés. *NÉ.* 6. 50–5.
- Barabás A.–Kálmán C. Gy.–Nádasdy Á.** (1977) Van-e a magyarban tulajdonnév? *NyK.* 79. 135–55.
- Bodnár I.** (2007) Az ige a gyermeknyelvben és az agyi reprezentációban. *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények* II/1. 119–33.
- Bóna J.** (2010) Beszédtervezési folyamatok az életkor és a beszédstílus függvényében. *Nyr.* 134. 332–41.
- Bóna J.** (2011) A beszédpercepció és a beszédprodukcó összefüggései fiatal, idősödő és idős korban. http://www.prae.hu/prae/gyosze.php?menu_id=102&jid=37&jaid=545
- Damasio, A. R.–Brandt, J. P.–Tranel, D.–Damasio, H.** (1991) Name dropping. Retrieval of Proper or Common Nouns Depends on Different Systems in Left Temporal Cortex. *Society for Neuroscience Abstracts.* 17. 4.
- Damasio, A. R.–Tranel, D.** (1992) Knowing that „Colorado” goes with „Denver” does not Imply Knowledge that „Denver” is in „Colorado”. *Behavioral Brain Research.* 40. 193–200.
- Evrard, M.** (2002) Ageing and lexical access to common and proper names in picture naming. *Brain and Language* 81(1–3). 174–9.
- Fehér K.** (2004) Névelméleti alapvetések a magyar ragadványnév-kutatás első korszakában (1872–1957). *NÉ.* 26. 73–89.
- Geva, A.–Moscovitch, M.–Leach, L.** (1997) Perceptual priming of proper names in young and older normal adults and a patient with prosopagnosia. *Neuropsychology* 11(2). 232–42.
- Gombocz Z.** (1926/1997). Jelentéstan. In: Gombocz Z. (szerk.): *Jelentéstan és nyelvtörténet. Válogatott tanulmányok.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 129–94.
- Gósy M.** (1998) Szókeresés a mentális lexikonban. *Nyr.* 122/2. 189–201.
- Gósy M.** (1999) *Pszicholingvisztika.* Budapest: Corvina.
- Gósy M.** (2000) Az életkor hatása a mentális lexikon működésére. *Nyr.* 124/4. 410–423.
- Grossmann, M.–Carrey, S.–Zurif, E.–Diller, L.** (1986) Proper and Common Nouns: From Class Judgments in Broca’s Aphasia. *Brain and Language.* 28. 114–25.
- Hajdú M.** (2003) Kommunikáció és identifikáció. *MNy.* 99. 1–9.
- Hegedűs A.** (2001) Tulajdonnév-jelentés strukturális szemantikai keretben. In: Geccső T. (szerk.): *Kontrasztív szemantikai kutatások. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához.* Budapest: Tinta Könyvkiadó. 143–147.
- Hoffmann I.** (1993) *Helynevek nyelvi elemzése.* Debrecen.
- Horváth V.** (2006) The tip of the tongue phenomenon with elderly. In: Lengyel, Zs. – Navracsics, J. (eds.): *Selected papers of 8th Summer School of Psycholinguistics.* Veszprém.
- Huszár Á.** (2005) *A gondolattól a szóig. A beszéd folyamata a nyelvbotlások tükrében.* Budapest: Tinta Könyvkiadó.

- Jordan, M.–Montgomery, A.–McDade, H.** (2008) Lexical and Sub-Lexical Factors Influencing Retrieval of Proper Names. Elhangzott: *Annual Meeting of the American Speech–Language–Hearing Association*. Chicago, IL. November 21, 2008.
- Katz, N.–Baker, E.–Macnamara, J.** (1974) What’s in a name? A Study of How Children Learn Common and Proper Names. *Child Development*. 45/2. 469–73.
- Langacker, R. W.** (1991) *Foundation of cognitive grammar*. Vol. 2. Descriptive Application. Stanford: Stanford University Press.
- Lotman, J.–Uszenszki, B.** (1988) Mítosz – név – kultúra. *Kultúra és Közösség* 15. 3–19.
- Lengyel Zs.** (2008) *Magyar asszociációs normák enciklopédiája I.* Budapest: Tinta Kiadó.
- Lukács Á.** (2001) Szabályok és kivételek: a kettős modell érvényessége a magyarban. In: Pléh Cs.–Lukács Á. (szerk.): *A magyar morfológia pszicholingvisztikája*. Budapest: Osiris Kiadó. 119–52.
- Marslen-Wilson, W. D.** (1989) Access and integration: Projecting sound onto meaning. In: Marslen-Wilson, W. D. (ed.): *Lexical Representation and Process*. Cambridge, Mass.: MIT Press. 3–25.
- Miklósi Á.** (2005) Szociális kogníció: neurális alapok, plaszticitás és evolúció. *Magyar Tudomány* 53–63.
- MNyT. = **Bárcki G.–Benkő L.–Berrár J.** (1967/1993) *A magyar nyelv története*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Morton, J.** (1969) The interaction of information in word recognition. *Psychological Review* 76: 165–78.
- Muller, B. S.–Bovet, P.** (2002) Performance and reaction times in monoaural localization on first names in the horizontal plane. *Brain and language* 82: 1–9.
- Neuberger T.** (2008) A szókincs fejlődése óvodáskorban. <http://www.anyanyelvpedagogia.hu/cikkek.php?id=86>
- Neuberger T.** (2011) Szóasszociációs vizsgálatok óvodásoknál és kisiskolásoknál. In: Navracsecs J.–Lengyel Zs. (szerk.): *Lexikai folyamatok egy- és kétnyelvű közegben. Pszicholingvisztikai tanulmányok II.* Budapest: Tinta Könyvkiadó. 62–9.
- Nicolaisen, W. F. H.** (1995) Name and Appellative. In: Steger, H.–Wiegand, H. E. (Eds.): *Name Studies*. 1. Berlin–New York. 384–93.
- Rácz E.** (1981) A tulajdonnevek grammatikája. *NÉ.* 6. 55–60.
- Reszegi K.** (2009) A tulajdonnevek mentális reprezentációjáról. *NÉ.* 31. 7–16.
- J. Soltész K.** (1968) A tulajdonnév és a határozott névelő. *Nyr.* 92. 390–8.
- J. Soltész K.** (1979) *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Szalai E.** (1996) A lexikális hozzáférés ép és zavart folyamatai. *Beszédkutatás* 96. 79–96.
- Szendrey Zs.** (1915) Szalontai ragadványnevek. *Nyr.* 44. 5–13.
- Szépe Gy.** (1970) Kommunikációs és grammatikai megjegyzések a névről. In: Kázmér M.–Végh J. (szerk.): *Névtudományi előadások. II. Névtudományi Konferencia*. 1969. *NyTudÉrt.* 70. 307–11.
- Szilády Á.** (1873) A nevekről. *Nyr.* 2. 11–8, 104–10, 200–9.
- Szilágyi N. S.** (2000) *Világunk, a nyelv*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Szilágyi N. S.** (2004) A jelentésvilág szerkezete. Elhangzott: *Mindentudás egyeteme, V. szemeszter*, 11. előadás. 2004. november 18.
- Terestyéni Cz. F.** (1941) *Magyar közszoji eredetű személynevek az 1211-i tihanyi összeírásban*. (A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 59. sz.). Budapest.
- Tompa J.** (1972) Tulajdonneveink alaktani elkülönítése. *MNy.* 76. 394–412.
- Van Lancker, D.–Ohnesorge, C.** (2002) Personally familiar proper names are relatively successfully processed in the human right hemisphere; or, the missing link. *Brain and Language*: 80(2), 121–9.
- Van Langendonck, W.** (1995) Name Systems and Name Strata. In: Hugo Steger–Herbert Ernst Wiegand. (szerk.): *Name Studies*. 1. Berlin–New York. 485–9.
- Várnai J. Sz.** (2005) *Bárhogy nevezzük...A tulajdonnév a nyelvben és a nyelvészetben*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.